

مروری بر تاریخچه و فعالیت‌های ماهنامه اکتشاف و تولید

سید تقی ابطحی ■ مدیریت برنامه‌ریزی تلفیقی

علیرضا منتهایی ■ شرکت مهندسی توسعه نفت

مقدمه

از جمله چالش‌های مهم صنعت نفت می‌توان به کمبود راهبردها، استراتژی‌ها و سازوکارهای مناسب و مورد نیاز در عرصه‌های مختلف اطلاع‌رسانی و آگاهی بخشی به‌ویژه در بخش بالادستی این صنعت اشاره کرد.

شناخت فرآیندها و بهره‌گیری از قابلیت‌ها و پتانسیل‌های علمی و اجرایی تنها در قالب نظامی سیستماتیک و متکی به مدیریت اطلاعات، تعاملات فنی و تخصصی، گردش دانش و تسهیم تجربیات و ایجاد فرهنگ خلاقیت و نوآوری محقق می‌گردد. در همین راستا روابط عمومی شرکت ملی نفت ایران با هدف برقراری ارتباط بهینه و مؤثر بین بخش‌های مختلف این ساختار عظیم باید تلاش کند تا زمینه تعامل مناسب نیروی انسانی در رده‌های مدیریتی و کارشناسی را جهت ارتقاء سطح دانش، خلق فن‌آوری، خلاقیت و نوآوری و نیز صدور خدمات و انگیزه بخشی به صاحب‌نظران عرصه‌های فنی و تخصصی در زنجیره امور بالادستی صنعت نفت فراهم آورد. ماهنامه فنی-تخصصی اکتشاف و تولید از جمله این سازوکارهاست که در جهت تحقق سیاست‌های اطلاع‌رسانی و آگاهی بخشی شرکت ملی نفت با اهداف زیر منتشر می‌شود:

- شفاف‌سازی، تحلیل و تبیین علمی و تخصصی خطوط مدیریت استراتژیک در شرکت ملی نفت ایران
- درج و نشر یافته‌ها و دستاوردهای علمی و کاربردی

متناسب با نیازهای حوزه بالادستی صنعت نفت (علوم زمین، مهندسی مخزن، مهندسی حفاری و مهندسی بهره‌برداری) ■ ایجاد انگیزه و زمینه پژوهش و ایجاد تعامل علمی و عملی متخصصین صنعت و دانشگاه ■ اطلاع‌رسانی در خصوص آخرین یافته‌ها و رویدادها متناسب با فعالیت‌های حوزه بالادستی صنعت نفت ■ ایجاد فرهنگ عمیق و اصولی در نشر و توزیع دانسته‌ها و تسهیم دانش در عرصه داخلی و بین‌المللی صنعت نفت و معرفی توان فنی و راهبردی نیروی انسانی در این صنعت ■ نقد و تحلیل تخصصی نقاط ضعف و قوت صنعت و نیز چالش‌ها و فرصت‌های بین‌المللی صنعت نفت به طور دقیق و واقع‌بینانه در قالب مقالات معتبر و ارزنده کارشناسی در همین راستا به مناسبت انتشار یکصدمین شماره از ماهنامه فنی-تخصصی اکتشاف و تولید بر آن شدیم طی گفتاری کوتاه به معرفی این ماهنامه و تاریخچه آن بپردازیم.

تاریخچه شکل‌گیری

ماهنامه اکتشاف و تولید به همت روابط عمومی شرکت ملی نفت و به منظور اطلاع‌رسانی در خصوص آخرین اخبار، فن‌آوری‌ها و تحقیقات علمی در زمینه علوم مربوط به حوزه بالادستی صنعت نفت شامل فعالیت‌های اکتشاف، حفاری، تولید،

پژوهش و توسعه، ایمنی، بهداشت و محیط‌زیست و سایر زمینه‌های مرتبط ابتدا به صورت خبرنامه‌ای تخصصی با مضامین فوق‌منتشر گردید و پس از انتشار چندپیش‌شماره در سطح محدود مورد استقبال قرار گرفت. پس از آن به پیشنهاد مدیر عامل وقت شرکت ملی نفت و موافقت وزیر محترم وقت، اولین شماره ماهنامه اکتشاف و تولید در اسفند ماه سال ۱۳۸۱ با شمارگان ۵۰ نسخه و در ۱۵ صفحه انتشار یافت. انتشار این ماهنامه در حالی آغاز شد که تا قبل از آن، شرکت ملی نفت نشریه‌ای تخصصی نداشت. در همان سال‌های نخست با همت و تلاش مدیر مسئول، سردبیر و اعضای هیات تحریریه وقت و با بهره‌گیری از تجربیات صاحب‌نظران، ماهنامه رشد کمی و کیفی قابل توجهی پیدا کرده و با افزایش تعداد مقالات و مطالب ارسالی به دبیرخانه نشریه، استفاده بیشتر از مطالب تألیفی و تحقیقی، برگزاری میزگردهای تخصصی، بهبود کیفیت داوری مقالات و لحاظ نمودن جنبه‌های نوآوری توانست علاقمندان بیشتری را از مراکز مختلف علمی، دانشگاهی و تحقیقاتی جذب کرده و جایگاه مناسبی در کتابخانه‌های این مراکز به دست آورد.

دوره جدید فعالیت و انتشار

از سال ۱۳۸۶ و پس از انتشار ۴۸ شماره از اکتشاف و تولید، لزوم اصلاح و تحول در ساختار کمی و کیفی آن، گرداندگان ماهنامه را بر آن داشت که به بازنگری کلی در شکل و محتوای آن

پردازند. بر همین اساس بخشی با عنوان سرفصل‌های ویژه که مخاطب آن بیشتر مدیران، سرپرستان و کارشناسان ارشد هستند با هدف بررسی چالش‌های حوزه بالادستی صنعت نفت و آسیب‌شناسی وضع موجود به ماهنامه اضافه گردید. هم‌چنین برگزاری سمینارها و نشست‌های تخصصی با حضور مدیران و کارشناسان، مصاحبه با مدیران شرکت‌ها پیرامون برنامه‌های در دست اقدام و چالش‌های فرارو، استفاده بیشتر از مقالات کاربردی و مطالعات موردی در مقایسه با مقالات ترجمه‌ای، معرفی فن آوری‌های جدید، انتشار اخبار در بخش جداگانه و اضافه کردن اخبار فن آوری‌های نوین و خبرهای تحلیلی به بخش اخبار، تغییر در طراحی جلد و صفحات داخلی، توزیع نشریه در سطحی وسیع‌تر از شرکت‌ها و مدیریت‌های تابعه شرکت ملی نفت از جمله مراکز علمی کشور و سازمان‌های مرتبط و در یک کلام تنوع بخشی در دستور کار ماهنامه قرار گرفت.

با انجام اقدامات ذکر شده، در سال ۱۳۸۸ ماهنامه موفق شد رتبه اول انتشارات در سطح صنعت نفت و رتبه اول سرفصل‌های ویژه در سطح روابط عمومی‌های سراسر کشور را از آن خود کند.

موضوعی کردن مطالب

اکتشاف و تولید از سال ۱۳۸۹ با محور قرار دادن موضوعی خاص برای مطالب هر شماره، تا کنون به مواردی مثل نقش تأثیرگذار حفاری در پیشبرد اهداف صنعت نفت، رشد بهره‌وری در صنعت نفت، امنیت انرژی، مدیریت منابع انسانی، تولید سیانتری نفت و گاز، پژوهش و فن آوری، ساخت داخل و خوداتکایی صنعت نفت، مدیریت میادین مشترک، ازدیاد برداشت، اکتشاف در سایه دانش فنی و فن آوری، توسعه شبیه‌سازی‌های داخلی و تجاری‌سازی فن آوری در صنعت نفت، فوران چاه‌های نفت و گاز از پیش‌گیری تامهار و... پرداخته است.

انتشار ویژه‌نامه

در سال ۱۳۹۰ ماهنامه اقدام به انتشار مقالات برگزیده از ابتدای انتشار آن تا پایان سال ۱۳۸۹ در مجموعه‌ای با عنوان "ویژه‌نامه اکتشاف و تولید" نمود. هدف اصلی در تهیه این ویژه‌نامه اطلاع‌رسانی تخصصی به کارشناسان صنعت نفت هم‌چنین بررسی پتانسیل مقالات علمی منتشر شده برای ارتقاء جایگاه ماهنامه در محافل و مجامع داخل و خارج از کشور بود.

در انتشار این مجموعه با بررسی دقیق جنبه‌های

فنی و ساختاری مربوط به ۴۷۸ مقاله تخصصی منتشر شده تا پایان سال ۱۳۸۹ در حوزه زمین‌شناسی و اکتشاف، مهندسی مخازن، مهندسی حفاری، مهندسی بهره‌برداری، ایمنی، بهداشت و محیط زیست و سایر موضوعات بالادستی، با لحاظ نمودن معیارهایی هم‌چون تألیفی بودن مقالات، نو بودن و کاربردی بودن در صنعت بالادستی نفت و گاز کشور، ۱۷۳ مقاله در زمینه‌های مختلف بالادستی برگزیده و پس از دوری و بازبینی مجدد، نهایتاً ۴۲ مقاله در قالب ویژه‌نامه اکتشاف و تولید منتشر گردید.

نشست‌ها و سمینارهای تخصصی

طی سال‌های اخیر ماهنامه اکتشاف و تولید با برگزاری نشست‌ها و میزگردهای تخصصی و ایجاد مشارکت فرابخشی برای بهره‌گیری از همه افکار و نظرها تلاش کرده درک واقع‌بینانه‌ای از وضعیت بالادستی کشور فراهم آورده و در معرض نگاه جامعه علمی حوزه بالادستی صنعت نفت قرار دهد و امیدوار است نشست‌هایی از این دست با حمایت مدیران ارشد وزارت نفت بتواند پل ارتباطی بین مدیران تصمیم‌گیر و متخصصان فعال در حوزه‌های مختلف بالادستی تشکیل دهد. از جمله این نشست‌ها و سمینارهایی می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

■ **نشست تخصصی ارتباط صنعت نفت با دانشگاه:** در سال ۱۳۸۹ با حضور جمعی از اعضای هیأت علمی دانشگاه‌های صنعت نفت، صنعتی شریف، صنعتی امیرکبیر و متخصصان صنعت نفت نشست با هدف بررسی مشکلات و چالش‌های ارتباط صنعت نفت و دانشگاه و برقراری تعامل سازنده با دانشگاه‌های فعال در حوزه بالادستی صنعت نفت برگزار گردید.

■ **سمینار تخصصی زمان‌های انتظار دکل‌های حفاری:** در سال ۱۳۸۹ با دعوت از مدیران، کارشناسان و علاقه‌مندان صنعت حفاری و با حضور نمایندگان شرکت ملی مناطق نفت‌خیز جنوب، شرکت نفت فلات قاره، شرکت نفت مناطق مرکزی، شرکت ملی حفاری و شرکت حفاری شمال به‌عنوان اعضای پنل تخصصی نشست به منظور بررسی عوامل تأثیرگذار در زمان‌های انتظار دکل‌های حفاری و سهم هر یک از این عوامل برگزار شد.

■ **نشست مشترک با نشریات صنعت نفت:** در سال ۱۳۹۰ با حضور مدیران مسئول، سردبیران و نمایندگان بیش از ۲۰ نشریه فعال در بخش انرژی نشست با هدف تعامل با نشریات همسو و دریافت نظرات سازنده در زمینه رویکردهای علمی و فنی و جنبه‌های

مربوط به شکل و ساختار نشریه برگزار گردید. ■ **سمینار ازدیاد برداشت:** در سال ۱۳۹۱ با دعوت از مدیران، صاحب‌نظران و کارشناسان صنعت نفت نشست به منظور ارزیابی اقداماتی که تا کنون در زمینه ازدیاد برداشت و افزایش ضریب بازیافت مخازن هیدروکربوری کشور و ارائه راهکارهای دست‌یابی به اهداف تعیین شده در زمینه ازدیاد برداشت از جمله تعهد به افزایش یک درصدی ضریب بازیافت در برنامه پنجم توسعه، در تهران برگزار شد.

هم‌چنین از سال گذشته و در راستای بسترسازی برای جذب مخاطب بیشتر، اعمال تغییرات محتوایی و تغییرات گرافیکی نیز در دستور کار ماهنامه قرار گرفت که به این منظور برگزاری نشست‌های تخصصی، فراخوان ارسال مقالات تخصصی و سفارش موضوع، ارائه مطالب تخصصی با زبانی ساده‌تر، شکل صفحه‌بندی مطالب، طراحی جلد و... مورد توجه و بازنگری قرار گرفته است. در سال ۱۳۹۱ ماهنامه موفق شد به لیست ژورنال‌های زیرمجموعه ISC (Islamic Since Citation) بپیوندد. در سال ۱۳۹۲ با تلاش دست‌اندرکاران، اکتشاف و تولید از وزارت علوم، تحقیقات و فن آوری رتبه علمی-ترویجی دریافت کرد که این امر مؤید سطح کیفی مطلوب نشریه است.

بدون شک انتشار و تداوم نشریه‌ای با محتوای مقالات فنی-تخصصی و لزوم جلب نظر مخاطبان خاص و علاقه‌مند به موضوعات فنی و تخصصی کار ساده‌ای نیست که خوشبختانه ماهنامه اکتشاف و تولید تا امروز با همت و تلاش و بهره‌گیری از تجارب همکاران بدون هیچ‌گونه وقفه‌ای به راه خود ادامه داده است. امید است این ماهنامه با پشتوانه تجربه ۱۰ ساله خود، با محور قرار دادن مسائل روز به‌ویژه در عصر تحریم‌ها و تهدیدها و با جدیت بیش از پیش به نشریه‌ای اثربخش و تأثیرگذار در صنعت نفت کشور تبدیل گردد.

لازم است از کلیه پژوهش‌گران، نویسندگان و همکارانی که در طول فعالیت ماهنامه با آن همکاری داشته و در ارتقاء سطح علمی آن نقش داشته‌اند به‌ویژه مدیران مسئول پیشین آقایان آقاجانی و روبرو سردبیران پیشین آقایان گل‌شیرازی و مستقل و اعضای هیأت تحریریه قبلی تشکر و قدردانی گردد.

در پایان جهت آشنایی بیشتر خوانندگان با اعضای فعلی هیأت تحریریه و کادر اجرایی ماهنامه اکتشاف و تولید به معرفی مختصر این عزیزان که همگی از کارشناسان و نخبگان شاغل در بخش‌های مختلف شرکت ملی نفت ایران هستند می‌پردازیم:

حجت ربیعی
تحصیلات:
لیسانس مدیریت
محل خدمت:
روابط عمومی شرکت ملی نفت و جانشین
مدیر مسئول ماهنامه

محسن خجسته مهر
تحصیلات:
فوق لیسانس مهندسی
نفت
محل خدمت:
معاون برنامه ریزی وزارت نفت و سردبیر
ماهنامه

غلامحسین اشرفی
تحصیلات:
کارشناسی مدیریت
محل خدمت:
مشاور مدیر عامل و مدیر مسئول ماهنامه

مهدی بحرینی
تحصیلات:
فوق لیسانس مهندسی مخزن
محل خدمت:
شرکت نفت مناطق مرکزی ایران

حسن امیری بختیار
تحصیلات:
دکترای زمین شناسی
محل خدمت:
شرکت ملی مناطق نفت خیز جنوب

سید تقی ابطحی
تحصیلات:
فوق لیسانس مهندسی نفت
محل خدمت:
مدیریت برنامه ریزی تلفیقی

مهدی تدینی
تحصیلات:
فوق لیسانس مهندسی نفت
محل خدمت:
مدیریت برنامه ریزی تلفیقی

شاهین پرچه خواری
تحصیلات:
فوق لیسانس مهندسی
نفت (مخازن هیدرو کربنی)
محل خدمت:
شرکت ملی مناطق نفت خیز جنوب

مریم خرم
تحصیلات:
فوق لیسانس مهندسی نفت
محل خدمت:
شرکت نفت و گاز پارس

هادی خلیلی
تحصیلات:
فوق لیسانس مهندسی مخازن
محل خدمت:
شرکت نفت فلات قاره ایران

احسان خامه چی
تحصیلات:
دکترای مهندسی شیمی
(مخازن هیدرو کربوری)
محل خدمت:
شرکت مهندسی و توسعه نفت

مهدی شاه حسینی

تحصیلات:

فوق لیسانس مهندسی مخازن

محل خدمت:

معاونت برنامه ریزی وزارت نفت

مهاجر عبادی

تحصیلات:

فوق لیسانس مهندسی نفت

محل خدمت:

شرکت ملی مناطق نفت خیز جنوب

سعید قنبری

تحصیلات:

فوق لیسانس مهندسی نفت

محل خدمت:

مدیریت نظارت بر تولید نفت و گاز

عبداله یونس آرا

تحصیلات:

فوق لیسانس اقتصاد انرژی

محل خدمت:

شرکت ملی گاز ایران

سمیه تیمور

تحصیلات:

لیسانس کامپیوتر

محل خدمت:

دبیرخانه ماهنامه

محمدرضا عادل زاده

تحصیلات:

دکترای مهندسی نفت

محل خدمت:

شرکت نفت و گاز پارس

مهدی علیپور

تحصیلات:

فوق لیسانس مهندسی نفت

محل خدمت:

مدیریت برنامه ریزی تلفیقی

علی خواجوی

تحصیلات:

فوق لیسانس مهندسی نفت (اکتشاف)

محل خدمت:

معاونت برنامه ریزی وزارت نفت

شهرام شرکتی

تحصیلات:

دکترای زمین شناسی - تکتونیک

محل خدمت:

مدیریت اکتشاف

لاله عباسی

تحصیلات:

فوق لیسانس مدیریت اجرایی

محل خدمت:

مدیریت HSE، پدافند غیر عامل و مدیریت بحران

مجتبی کریمی

تحصیلات:

فوق لیسانس مهندسی نفت

محل خدمت:

پژوهشگاه صنعت نفت

الهام نظری

تحصیلات:

لیسانس مدیریت

محل خدمت:

مسئول دبیرخانه ماهنامه

سیاوش دریابار

تحصیلات:

فوق لیسانس علوم سیاسی

محل خدمت:

روابط عمومی شرکت ملی نفت